

กฎเกณฑ์ สิ่งแวดล้อม

* อุตสาหะ สุวรรณธานี

“ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” สังคมไทยอุดมสมบูรณ์มาตั้งแต่สมัยโบราณแล้วในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติ เมื่อมีแต่การใช้และการทำลายความเสื่อมโทรมก็ย่อมจะเกิดขึ้นมา หากได้มีการร่วมมือกันปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ทรัพยากรก็จะมีเพียงพอกับการใช้และยังจะได้ช่วยกันอนุรักษ์ไว้ซึ่งสิ่งแวดล้อมไม่ให้สูญสิ้นไปอีกด้วย

สิ่งแวดล้อม (ENVIRONMENT) เป็นคำที่มีความหมายกว้างเพราะว่ามีได้หมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงกลุ่มหรือสิ่งของหลายอย่างซึ่งโดยปกติวิสัยแล้วมักจะรวมไปถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องด้วยความหมายสามประการเข้าด้วยกันคือ ประการแรกหมายถึง

สิ่งมีชีวิต (ORGANISM) ประการที่สองหมายถึงปรากฏการณ์ทางกายภาพ (PHYSICAL PHENOMENA) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับสิ่งมีชีวิตอย่างมีความสำคัญและประการสุดท้ายหมายถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างสิ่งมีชีวิตกับปรากฏการณ์ทางกายภาพ อาจเป็นแบบธรรมดาหรือสลับซับซ้อนก็อาจมีขึ้นได้ ดังนั้นคำว่าสิ่งแวดล้อมก็หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีชีวิตและความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตไม่ว่าจะเป็นแบบธรรมดาหรือสลับซับซ้อนกันก็ตาม และสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก็คือ ทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นมาเองหรือเป็นสิ่งที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้นมา ก็ย่อมถือได้ว่า เป็นสิ่งแวดล้อมด้วยกันทั้งสิ้น

การใช้ทรัพยากรหรือสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ย่อมมีจุดหมายสำคัญของการจัดการทรัพยากร เช่น แม่น้ำ แทนที่จะใช้ประโยชน์ในการเดินเรือหรือการขนส่งทางน้ำเท่านั้นก็ควรจะได้จัดให้มีประโยชน์ในทางนันทนาการคือ การจัดเป็นสระสำหรับว่ายน้ำเพื่อการออกกำลังกาย สำหรับการตกปลาเพื่อนำมาเป็นอาหาร หรือการพายเรือเพื่อชมทิวทัศน์ของสองข้างฝั่งเพื่อพักผ่อนเหล่านี้เป็นต้น ซึ่งแม้แต่โรงงานอุตสาหกรรมก็ยังได้ใช้น้ำในการระบายความร้อนของเครื่องจักรหรือในบางท้องถิ่นก็ยังนำเอาพลังงานน้ำมาผลิตเป็นกระแสไฟฟ้าเพื่องานต่าง ๆ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เหล่านี้ได้ใช้ประโยชน์หลายทางซึ่งก็ทำให้คนได้มองเห็นถึงคุณค่ามากยิ่งขึ้น และก็ได้นำเอาความรู้จากสิ่งต่าง ๆ ของสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรมาเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดเป็นธรรมชาติมากยิ่งขึ้น เมื่อประสงค์เช่นนี้แล้วก็จำเป็นต้องมีการสำรวจและวางแผนเพื่อประเมินความต้องการของการใช้ทรัพยากรในระยะยาว เพื่อป้องกันการขาดแคลนซึ่งก็อาจจะเกิดขึ้นได้โดยไม่คาดคิดว่าจะต้องเกิดขึ้น ถ้าขาดการวางแผนที่ดีแล้วก็อาจต้องเกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจของชาติและในที่สุดผลกระทบดังกล่าวก็ต้องลงเอยด้วยความทุกข์ยากของบุคคลในสังคมนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมในสังคมที่สามารถทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตผูกพันเชื่อมโยงกันได้ และเมื่อส่วนใดขาดหายหรือถูกทำลายไปก็就会产生ผลกระทบกับสังคมในเวลาต่อมา เช่น ถ้ามีการตัดต้นไม้ในป่าออกไปเพียง 100 ต้นซึ่งถ้าดูแบบผิวเผินแล้วก็น่าจะเป็นเรื่องธรรมดา แต่ผลที่ติดตามมานั้นมีมากเพราะสัตว์ป่าก็จะขาดที่อยู่อาศัย ขาดที่สำหรับกรหลบภัย พื้นดินบริเวณที่ถูกตัดต้นไม้ไปนั้นก็จะถูกชะล้างมากขึ้น พื้นที่ที่เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารก็จะลดน้อยลงทั้งพืชและสัตว์ต่างก็มีการเปลี่ยนแปลงไปผลสุดท้ายก็คือ ความสมดุลของป่านั้นก็จะขาดหายไป เมื่อเป็นเช่นนี้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมต้องคำนึงถึงหลักพื้นฐานว่า สิ่งแวดล้อมทุกอย่างย่อมต้องมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน

นอกจากความสัมพันธ์ดังกล่าวแล้วยังต้องมีความสำคัญยิ่งไปกว่านั้นอีกคือ ความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมากที่สุดเพราะถ้าทุกคนขาดความรับผิดชอบโดยคิดมุ่งหวังแต่เพียงประโยชน์และความสบายส่วนตัวแล้ว โอกาสที่จะทำการแก้ไขปัญหาล้วนรวมให้ประสบผลสำเร็จก็ย่อมจะเป็นไปได้ยาก ลองพิจารณาจากตัวอย่างที่มองเห็นได้ง่าย ๆ ต่อไปนี้ว่า ผลสุดท้ายที่ออกมาจะเป็นเช่นไรหากมีการกระทำหรือได้กระทำเช่นว่านั้นขึ้น เกษตรกรที่มุ่งหวัง เพื่อจะให้ได้มาเพื่อผลผลิตที่สูงโดยการใชยาฆ่าศัตรูพืชมากเกินไปที่กำหนดเพื่อหวังผลผลิตที่เร็วไม่เสียหายมาก หรือประชาชนในสังคมทิ้งขยะไม่เลือกที่หรือนักยิงปืนแล้วลงความแม่นยำของตัวเองด้วยการยิงนกเอี้ยง เช่นนี้ถ้าท่านในฐานะเป็นประชาชนคนหนึ่งในสังคม การกระทำเช่นดังกล่าวมานี้ถูกต้องและสมควรหรือไม่ เมื่อเราคิดกันอย่างกว้าง ๆ ออกไปแล้วการกระทำสิ่งเหล่านี้ย่อมเกิดความเสียหาย ซึ่งจะไม่เกิดเฉพาะสังคมเพียงสังคมเดียวแต่จะมีผลกระทบไปถึงชาติและสู่โลกที่ทุกคนอาศัยอยู่นี้ด้วย หรือจากการที่โรงงานอุตสาหกรรมปล่อยควันไฟออกสู่อากาศ ทำให้มลภาวะทางอากาศในระดับพื้นผิวที่เราอาศัยอยู่จะต้องเต็มไปด้วยแก๊สพิษหรือการปล่อยสิ่งปฏิภูลของเสียหรือน้ำเสียออกจากโรงงานสู่มแม่น้ำลำคลอง ผลที่เกิดขึ้นจะเป็นเช่นไร ท่านคงจะมองเห็นภาพได้ว่าเป็นผลกระทบกระเทือนต่อหลาย ๆ

สิ่งมากมายทีเดียว เมื่อเกิดปัญหาเช่นนี้ขึ้นมารัฐบาลก็ย่อมจะไม่ยอมให้สิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรเหล่านี้ร่อยหรอเสื่อมโทรมหมดไปไม่ได้แน่ จึงจำเป็นต้องหาหนทางให้มีการอนุรักษ์ รักษาดูแลสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ให้คงอยู่สำหรับลูกหลานได้เห็น ได้รู้จักของจริงสืบไป ดังนั้นการที่จะทำการอนุรักษ์หรือควบคุมดูแลสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ให้ได้มาตรฐานด้วยการเข้มงวดและกวดขันให้มากที่สุดโดยการออกกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับหรือสนับสนุนออกมาใช้บังคับให้ทุกคนในสังคมได้ปฏิบัติตามและยึดถือเป็นหลักกันต่อไป ไม่ละเมิดต่อระเบียบนั้น ๆ โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรมีมากมายทั้งที่เกิดขึ้นมาเองโดยธรรมชาติและที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้นมา จึงมีอยู่หลายเรื่อง แต่ระเบียบข้อบังคับทุกเรื่องก็มีจุดประสงค์เพื่อที่จะแก้ปัญหาการขาดแคลนและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรหรือการควบคุมดูแลรักษาด้วยกันทั้งนั้น จึงรวมกันเรียกว่า "กฎหมายสิ่งแวดล้อม (ENVIRONMENTAL LAW)"

กฎหมายสิ่งแวดล้อม หมายถึง ข้อบังคับหรือระเบียบที่ว่าด้วยการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติหรือมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้นมาเองซึ่งเป็นที่ถือได้ว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นส่วนประกอบของสังคมด้วยกันทั้งสิ้น โดยมีหลักเกณฑ์สำคัญของข้อบังคับหรือระเบียบเพื่อที่จะคุ้มครองสภาพธรรมชาติเพื่อการดำรงสิ่งมีชีวิตในสังคมให้มีขึ้นอยู่ต่อไป ก็คือ

1. เป็นการป้องกันมิให้สิ่งแวดล้อมที่มีอยู่แล้วต้องเสื่อมโทรมหรือร่อยหรอลงไป

2. มนุษย์ซึ่งโดยปกติถือว่าเป็นตัวต้นเหตุที่สำคัญในการทำลายหรือสร้างสิ่งแวดล้อมขึ้นมา ก็จำเป็นจะต้องควบคุมให้ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อการสงวนไว้ซึ่งสิ่งแวดล้อม

3. ให้มีการรณรงค์ หรือร่วมมือกันเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้นใหม่หรือสร้างขึ้นมาจากทดแทนในสิ่งที่เสื่อมโทรมและร่อยหรอลงไป

จากการที่มนุษย์ทำให้สิ่งแวดล้อมต้องสูญสิ้นมลายไปมากกว่าที่จะเจริญเติบโตขึ้นมาก็เพราะว่ามนุษย์มีกิจกรรมต่าง ๆ เข้าไปแทรกแซงและเปลี่ยนแปลงสภาพเหล่านั้นเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม มนุษย์จึงเป็นฝ่ายที่ทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรเหล่านั้นลงไป โดยโอกาสที่จะพยายามแก้ไขความเสียหายที่ก่อให้เกิดขึ้นมาได้ และให้กลับสู่สภาพเดิมหรือให้ดีกว่าเดิมก็ย่อมจะเป็นไปได้ยาก เหล่านี้ก็เป็นสาเหตุที่สังคมหรือรัฐต้องกำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นมาควบคุมดูแลรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของมนุษย์เพื่อสำหรับเป็นที่อยู่อาศัยและการดำรงชีวิตตลอดไปจนถึงสิ่งที่มีชีวิตที่ประกอบอยู่ในสังคม

กฎหมายสิ่งแวดล้อมมิได้มีจุดมุ่งหมายเพียงแต่ที่จะควบคุมดูแลรักษาหรืออนุรักษ์เฉพาะแต่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ (NATURAL ENVIRONMENT) เท่านั้นแต่กฎหมายสิ่งแวดล้อมยังครอบคลุมไปถึงสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (HU-

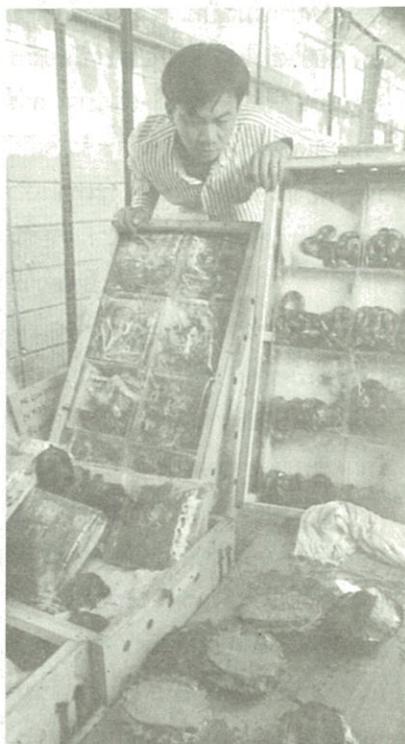
MAN Environment) ซึ่งก็หมายถึงสิ่งที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นมาเพื่อการดำรงชีวิตในสังคม เช่น การเกษตรกรรม การประกอบอุตสาหกรรมหรือการพาณิชย์ และธุรกิจ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ติดตามมาไม่ว่าจะเป็นการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การตัดไม้ทำลายป่าและเกิดขึ้นมากขึ้นก็ทำให้ป่าที่ให้ความร่มเย็น ช่วยให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลต้องหมดสภาพลงเพราะมนุษย์ได้ตัดไม้ทำลายป่าโดยไม่มีการยั้งคิดที่จะปลูกขึ้นมาทดแทนให้ทันกับการสูญเสียเมื่อเป็นเช่นนี้รัฐบาลจึงจำเป็นต้องออกกฎหมายหรือข้อบังคับออกมาใช้ซึ่งเรียกว่า “พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484” ข้อบังคับหรือกฎเกณฑ์ของกฎหมายส่วนใหญ่มิได้มีจุดประสงค์ที่จะห้ามการตัดไม้

ลงไปโดยสิ้นเชิงเสียทีเดียว แต่จะอนุญาตให้ตัดไม้โดยเฉพาะต้นไม้ที่โตเต็มที่แล้ว สาเหตุเช่นนี้ก็เพื่อให้ป่ายังเป็นป่าที่มีสภาพเดิมทั้งยังให้ต้นไม้ที่ปลูกมาทดแทนได้โตสำหรับทันใช้และยังจะเป็นที่อยู่ให้สัตว์ป่าอาศัย นอกจากนั้นก็ยังทำให้พื้นดินบริเวณป่านั้นมีความอุดมสมบูรณ์ เพราะน้ำไม่ท่วมเพราะมีป่าไม้สำหรับการดูดซับน้ำลงไป หรือปัญหามลพิษจากการประกอบอุตสาหกรรมซึ่งก็มีหลายทางด้วยกัน เช่น **มลพิษทางอากาศ (AIR POLLUTION)** **มลพิษทางเสียง (NOISE POLLUTION)** **มลพิษทางน้ำ (WATER POLLUTION)** **มลพิษทางความร้อน (HEAT POLLUTION)** เป็นต้น มลพิษเหล่านี้เกิดจากการประกอบอุตสาหกรรมในปัจจุบันมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นทั้งยังได้มีการนำเอาเทคโนโลยีที่จะช่วยให้ประหยัดเวลา และแรงงานในสมัยใหม่มาประกอบการอุตสาหกรรม และมีการใช้โดยการขาดความระมัดระวัง ทำให้ผลที่ออกมาจะมีสิ่งที่เป็นพิษหรือสิ่งสกปรกเจือปนออกมาซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่ว่าจะออกมาทางน้ำ ทางอากาศหรือทางใดก็ตามจะเป็นอันตรายแก่มนุษย์หรือประชาชนในบริเวณใกล้เคียง ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ด้วยกัน เช่น สัตว์และพืช เป็นต้น มลพิษเหล่านี้ส่งผลกระทบต่ออันธพาลอย่างมากกับสิ่งแวดล้อมทั้งหลาย หากไม่ได้รับการแก้ไข ผลเสียที่เกิดขึ้นย่อมทำให้เกิดความเสื่อมโทรมขึ้นเป็นทวีคูณและยิ่งไปกว่านั้นประเทศอาจ

อยู่ในระดับที่เรียกว่าด้อยพัฒนาจึงมีกฎหมายที่ออกมาควบคุมเรียกว่า “พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2518” และพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 39 (6) ที่กล่าวให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต้องจัดให้มีการกำจัดสิ่งปฏิกูล การระบายน้ำทิ้งและการระบายอากาศด้วย ปัญหาสุขภาพพลานามัยก็เช่นเดียวกันที่ต้องมีการดูแลความสุขของประชาชนในรัฐหรือประเทศให้ดำรงอยู่อย่างเป็นสุขปราศจากภัยต่าง ๆ เกี่ยวกับสุขภาพพลานามัยก็ได้มีการตรากฎหมายขึ้นมาเรียกว่า พระราชบัญญัติสาธารณสุข เพื่อการช่วยเหลือวิเคราะห์ปัญหาด้านสุขภาพ พลานามัยที่จะเกิดขึ้นกับมนุษย์หรือประชาชนในชาติเพื่อการสร้างให้มีชีวิตแข็งแรงเพื่อปรับสภาพความเป็นอยู่ให้ดีต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศต่อไปหรือแม้แต่ปัญหาการแย่งที่ดินเพื่อทำมาหากิน โดยหลักทั่วไปแล้วประชาชนทุกคนก็ต้องดิ้นรนทำมาหากินเพื่อประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัว ด้วยเหตุนี้เองก็จำเป็นต้องมีการแบ่งสรรปันส่วนที่ดินเพื่อทำมาหากินให้กับประชาชน และโดยเฉพาะการที่จะเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีฐานะอยู่แล้วเข้าไปมีที่ทำมาหากินมากขึ้นก็จะเป็นการรังแกหรือให้คนที่ขาดแคลนที่ทำมาหากินได้รับประโยชน์น้อยลงหรือยิ่งจนมากขึ้น จึงจำเป็นต้องจัดสรรให้ผู้ที่มีฐานะอ่อนแอทางสังคมได้มีโอกาสเป็นเจ้าของหรือจับจองที่ดินเพื่อทำมาหากินบ้านจะได้ไม่เข้า

ไปบุกรุกป่าสงวนหรือแย่งพื้นที่ของรัฐทำมาหากินจึงได้ประกาศกฎหมายซึ่งมีชื่อเรียกว่า “พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม พ.ศ. 2518” ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้สร้างภาระให้แก่ประเทศชาติบ้านเมืองเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะปัญหาสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ข้างกายตัวเรา เพราะต้องดำรงอยู่เพื่อชีวิตและความสุข รัฐจึงเห็นความจำเป็นที่ต้องออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับหรือที่เรียกว่า กฎหมาย ในเรื่องต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความเป็นอยู่ของสังคมและความเจริญก้าวหน้าของชาติ เพื่อลดความเสื่อมโทรมหรือร่อยหรอลงไปของทรัพยากรที่เป็นส่วนประกอบสำคัญของสังคมนั้น กฎหมายสิ่งแวดล้อมจำเป็นต้องบัญญัติแยกออกเป็นเรื่อง ๆ ก็

เพื่อความสะดวกในการจัดการและควบคุมดูแลเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอันจะนำความก้าวหน้าให้มาสู่ประเทศชาติ แต่การที่มุ่งพัฒนาประเทศเพียงอย่างเดียวก็จะทำให้เกิดผลเสียไหม้แก่สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งถือว่าเป็นสมบัติร่วมกันของประชาชนทุกคนในชาติ เมื่อเป็นเช่นนั้นก็ต้องคำนึงถึงการสงวนรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในสังคมปัจจุบันและสำหรับอนุชนรุ่นหลัง ๆ ต่อไปก็จำเป็นต้องพิทักษ์รักษาคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติไว้ด้วยการวางแผนและจัดการสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

การจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง การดำเนินการไว้อย่างมีระบบในการนำเอาทรัพยากรที่อยู่ตามธรรมชาติมาใช้อย่างถูกวิธีและลักษณะ เพื่อให้มีความสอดคล้องและสนองความต้องการของมนุษย์โดยจะไม่ทำให้มีผลกระทบต่อระบบสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีทรัพยากรนั้นใช้ได้ตลอดไปจนถึงอนุชนรุ่นหลัง ๆ เมื่อมีการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพด้วยการวางแผนและการกำหนดนโยบายแล้วก็ต้องมีการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ด้วย โดยให้มีการตรวจสอบและควบคุมสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่อาจจะก่อให้เกิดปัญหาขึ้นมา กฎหมายที่กำหนดขึ้นมาใช้ เช่นพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2518 มาตรา 17 (2) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้นายก-

รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีอำนาจประกาศมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ เช่น มาตรฐานคุณภาพทางอากาศ ทางน้ำสำหรับมาตรฐานคุณภาพทางอากาศที่ย่อมเป็นการควบคุมการที่โรงงานอุตสาหกรรมหรือสถานประกอบการที่ใช้เครื่องจักรกลและปล่อยควันหรืออากาศที่เสียเป็นพิษจากปล่องควันออกมาหรือการจัดการควบคุมของเจ้าพนักงานจราจรที่ควบคุมรถยนต์ รถจักรยานยนต์เกี่ยวกับควันดำที่ออกจากท่อไอเสีย เช่นนี้แต่การควบคุมก็ยังไม่ค่อยได้ผลเท่าที่ควรเนื่องจากพนักงานเจ้าหน้าที่ของทางราชการไม่เพียงพอต่อการควบคุมดูแลให้ทั่วถึงได้ เมื่อเป็นเช่นนี้กฎหมายหรือประกาศฉบับต่าง ๆ จึงไม่ค่อยเกิดผลดีเท่าที่ควรแต่จะให้ผลดีได้ก็ต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับอย่างแท้จริง จึงจะให้ผลดีเกิดขึ้นมาได้ กฎหมายฉบับนี้ก็เป็นการรองรับการใช้อำนาจตามกฎหมายของรัฐบาลในอันที่จะกำหนดการจัดการสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพและยังจะช่วยในการป้องกันการให้เกิดภาวะมลพิษต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางน้ำ ทางอากาศก็ตามซึ่งก็เป็นการสร้างความเดือดร้อนรำคาญให้กับประชาชนใกล้เคียงที่ได้รับมลพิษต่าง ๆ เหล่านั้น หรือสำหรับในเรื่องของพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2484 ก็ได้กำหนดโทษในทางอาญาสำหรับผู้ก่อเหตุรำคาญหรือสร้างความเดือดร้อนเป็นการละเมิดต่อบทบัญญัติดังกล่าวได้เช่น มาตรา

19 ถึง มาตรา 30 เป็นเรื่องทีกล่าวถึงเหตุเดือดร้อนรำคาญว่าเป็นอย่างไรซึ่งก็หมายถึงการที่ทำให้เกิดมลพิษแก่ประชาชนโดยถือว่าฝ่าฝืนกฎหมายต้องเป็นผู้ได้รับโทษตามบทบัญญัตินี้ และยังสามารถควบคุมภาวะมลพิษหลายประเภทด้วยกัน เช่น ในเรื่องของอากาศเป็นพิษ น้ำเสีย เสียงดังเกินมาตรฐานที่กำหนดหรือสิ่งอื่น ๆ ที่เกิดเป็นเหตุรำคาญและเดือดร้อนขึ้นมาได้ นอกจากนี้ก็ยังมิพระราชบัญญัติฉบับอื่น ๆ ที่ควบคุมหรือวางกฎเกณฑ์ข้อบังคับเอาไว้ เช่น พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2512 พระราชบัญญัติวัดวัดมีพิษ พ.ศ. 2510, พระราชบัญญัติการเดินทางเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 เป็นต้น นอกจากการควบคุมแล้วก็ยังมีกรณีรักษาระบบธรรมชาติและทรัพยากรมาเป็นเวลานานแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสวนที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า การประมงและเหมืองแร่ซึ่งน่าจะเข้าใจเสียว่าทรัพยากรธรรมชาติของประเทศเหล่านี้จะถูกทำลายลงไปอย่างมากมาขึ้นทุกวัน ซึ่งก็อาจจะมีความบกพร่องในการควบคุมดูแลหรือเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการเข้มงวด หรือไม่เช่นนั้นก็อาจเป็นเพราะว่ามนุษย์ขาดความรับผิดชอบและหาประโยชน์ส่วนตนการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ รัฐจึงจำเป็นต้องออกกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่อง ๆ เช่น พระราชบัญญัติสัตว์ป่า พ.ศ. 2530 การที่รัฐบัญญัติกฎหมายเรื่องนี้ขึ้นมาโดยมีเจตนารมณ์ที่จะสงวนหรือรักษา

สัตว์ป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์หมดไปให้มีอยู่เพื่ออนุชนรุ่นหลังได้มีโอกาสเรียนรู้หรือรู้จักพบเห็นเหตุนี้จึงเป็นเหตุให้รัฐออกกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ป่าขึ้นมา เช่น ห้ามล่า ห้ามฆ่าต่าง ๆ สำหรับเรื่องพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 เจตนารมณ์ที่บัญญัติกฎหมายก็มุ่งหวังไว้สำหรับการที่บำรุงรักษาป่าไม่ให้มีอยู่โดยเฉพะไม่ยืนต้นและไม่ที่สำคัญเช่น ไม้เต็ง ไม้สัก ไม้รัง หากมีการตัดไม้กันบ่อยมากขึ้นผลเสียก็คือ ความร่อยหรอหรือเสื่อมโทรมลงไปทุกวันและไม่ทันต่อการที่จะปลูกทดแทนขึ้นมาได้จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายควบคุมหรือป้องกันแต่ก็ไม่ใช่ว่าจะห้ามตัดไม้ทำลายป่าไปเสียทั้งหมดเพียงแต่มีการสงวนเอาไว้สำหรับป่าไม้ของรัฐที่รัฐปลูกและสร้างโดยมีบริเวณขอบเขตที่กำหนดเป็นป่าสงวนเพื่อการปลูกป่าทดแทนนั่นเอง เมื่อมีกฎหมายระเบียบข้อบังคับ ออกมาควบคุมก็ทำให้มีผลที่จะเกิดขึ้นมาโดยมีป่าไม้ที่มีอยู่โดยสนองรับการพัฒนาประเทศต่อไปหรือพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 จะเห็นว่าในปัจจุบันพื้นที่ที่เป็นที่ท่องเที่ยว ร่มรื่นเหมาะสำหรับการพักผ่อนเป็นอย่างดี รัฐก็กำหนดเขตพื้นที่นั้นเป็นสถานที่ที่สงวนไว้เป็นแหล่งพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ ห้ามประชาชนเข้าไปทำลายหรือกระทำใด ๆ อันเป็นประโยชน์ส่วนตนหรือเพื่อบุคคลหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่ประสงค์จะให้สถานีสวนรวมที่ประชาชนทุกคนเข้าไปพักผ่อนหรือบำรุงไว้เป็นสมบัติของ

ประเทศที่จะเป็นที่ขีดหน้าอุตสาหกรรมต่างชาติดึงเข้ามาท่องเที่ยวเมืองไทยได้ เห็นความรุ่มร้อนของเมืองไทยจึงจำเป็นต้องให้มีการควบคุมสำหรับพื้นที่นี้และกำหนดให้เป็น “อุทยานแห่งชาติ” ขึ้นพระราชบัญญัติว่า พ.ศ. 2510 และพระราชบัญญัติการปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 สำหรับเจตนารมณ์ที่ออกกฎหมายสองฉบับนี้ขึ้นมาก็มีจุดมุ่งหมายที่จะสงวนไว้ซึ่งทรัพยากรของชาติที่จะหมดสิ้นไป ดังนั้นจึงได้ออกกฎหมายควบคุมในการขุดแร่และขุดน้ำมัน โดยการให้สัมปทาน และถือว่าพื้นที่นั้นต้องถือว่าเป็นทรัพยากรแห่งชาติที่ผู้ใดจะทำการขุดต้องมีการขออนุญาตก่อน จึงจะทำการขุดได้ หากไม่มีการขออนุญาตก็ถือว่าเป็นการลักลอบทรัพยากรของชาติ มาตราการที่รัฐออกกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ โดยเฉพาะควบคุมการตัดไม้ ทำไม้และของป่าที่หวงห้ามซึ่งก็รวมไปถึงการควบคุมการนำไม้และของป่าออกจากป่าโดยไม่มีอำนาจจำเป็น และประชาชนเองก็ยังสามารถจะกระทำการหรือหาประโยชน์จากของป่าที่ไม่มีการควบคุมหรือไม่ป่าที่ไม่มีการกำหนดข้อห้ามตัด/ทำลายไปใช้ประโยชน์ส่วนตัวได้โดยสะดวกไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย และยังเป็น การดูแลรักษาป่าสงวนแห่งชาติอย่างใกล้ชิด เพื่อเป็นการหยุดการถางทำลายป่า ก็จะทำให้ป่าไม้มีเสถียรภาพดีขึ้น ทั้งยังนำไปสู่ความร่วมมือของเอกชนที่จะได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาป่า และมีการอนุญาตให้

เอกชนเข้าไปทำการปลูกป่าเพื่อนำไม้มาใช้เป็นวัตถุดิบหรือประโยชน์ประกอบการอุตสาหกรรมของตนเองได้สะดวก นอกจากนั้นกฎหมายควบคุมและรักษาไว้ซึ่งป่าธรรมชาติก็เพื่อมุ่งที่จะไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพป่าโดยให้มีสภาพความเป็นอยู่เช่นเดิม เป็นการรักษาพันธุ์ไม้ พันธุ์สัตว์ป่าตลอดจนสัตว์พันธุ์อันงดงามของธรรมชาติในป่าเอาไว้ให้นำอยู่อาศัยหรือพักผ่อนท่องเที่ยวโดยการนำมาเป็นอุทยานแห่งชาติเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน สำหรับประเทศไทยนั้นมีมาตรการในการอนุรักษ์ป่าไม้มาตั้งแต่สมัยโบราณซึ่งในสมัยเริ่มแรกก็มีการตั้งกรมป่าไม้ขึ้นใน พ.ศ. 2439 โดยรัฐบาลได้ดำเนินกับป่าไม้สักและไม้กระยาเลย (ไม้ชนิดอื่นนอกจากไม้สักที่มีค่าต่าง ๆ) แต่วัตถุประสงค์หลักก็เพื่อที่จะทำการเก็บภาษีเข้ารัฐนั่นเองและเพื่อให้มีการอนุรักษ์ป่าไม้ จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาอยู่ตลอดเวลา

ในกรณีสัตว์ป่านั้นมีกฎหมายคุ้มครองและอนุรักษ์สัตว์ป่าซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ สัตว์ป่าสงวนหมายถึงสัตว์ป่าที่หายากตามกฎหมายคุ้มครองสัตว์ป่า จะห้ามล่า ห้ามฆ่าโดยเด็ดขาด เช่น แรด กระซู่ กวางผา ควายป่า ละองหรือละมั่ง ยกเว้นแต่เป็นการศึกษาหรือทำการวิจัยทางวิชาการ เท่านั้น นอกจากนั้นยังห้ามมีไว้ในครอบครองอีกโดยเด็ดขาด เว้นแต่จะเป็นสัตว์ป่าสงวนหรือซากสัตว์ป่าสงวนที่ได้

ล่ามาเพื่อประโยชน์ดังกล่าวมาแล้ว หากมีการฝ่าฝืนก็จะมีผลทางอาญา และมีโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือทั้งจำทั้งปรับ อีกประเภทหนึ่งก็คือ สัตว์ป่าคุ้มครอง ซึ่งมนุษย์ไม่นิยมใช้เพื่อเป็นอาหารหรือล่าเพื่อการกีฬา แต่เป็นสัตว์ป่าจำพวกทำลายศัตรูพืชต่าง ๆ เช่น กระรอกสามสี เสือไฟ เสือปลา ไก่จุก พังพอน นกโกลโกลไล ฯลฯ เป็นต้น แต่สัตว์อีกประเภทหนึ่งตามปกติคนใช้เป็นอาหารหรือล่าเพื่อการกีฬา เช่นกระต๊อ ไก่ป่า นกแขวก กบชูด นกอีลุ้ม นกกระสา ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น ในการที่จะจับหรือกระทำการใด ๆ กับสัตว์ป่าสงวนที่ต้องห้ามล่าหรือห้ามมีไว้ดังกล่าวหากมีการฝ่าฝืนก็จะถูกลงโทษตามกฎหมาย (จำคุก-ปรับ)

ดินและน้ำก็จัดเป็นทรัพยากรซึ่งต้องถือว่าเป็นสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นกันที่ผ่านมาดินและน้ำได้รับความเสียหายอย่างหนัก เนื่องมาจากการเพิ่มผลผลิตของการเกษตร ของการบุกรุกและขยายพื้นที่เข้าไปในป่า การใช้ดินตามขานเมืองสำหรับเกษตรกรที่จะประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมหรือสร้างโรงงาน นอกจากนั้นยังมีการโค่นเผาและทำลายในบริเวณต้นน้ำลำธาร การทำไร่เลื่อนลอย ซึ่งก็เป็นอันตรายต่อทรัพยากรดินและน้ำเป็นอย่างมาก ดังนั้นเพื่อถนอมพื้นดินและได้ใช้ประโยชน์ให้ยาวนานและสามารถเพิ่มผลผลิตได้ด้วย รัฐจึงจัดการอบรมและให้ความรู้แก่เกษตรกร การแนะนำเกษตรกรให้มีการศึกษา เช่น การแนะนำการปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืช

หมุนเวียน หรือการปลูกพืชสลับเป็นแถวทำขึ้นบันไดตามลาดเขา เช่นนี้ก็ยังมิประโยชน์ไปถึงการรักษาแร่ธาตุในดินได้ดีด้วย สำหรับการอนุรักษ์น้ำเพื่อให้เพียงพอต่อการบริโภคและอุปโภคสำหรับสิ่งมีชีวิตและเพื่อการดำรงไว้ซึ่งสิ่งมีชีวิต ก็โดยการไม่ทำน้ำให้ขุ่นมัว น้ำนั้นต้องใสสะอาด ไม่มีสารพิษหรือเชื้อโรคเจือปนอยู่ กฎหมายที่ควบคุมหรือข้อบังคับเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจำพวกดินและน้ำมีหลายฉบับ เช่น พรบ.พัฒนาที่ดิน ซึ่งกรมที่ดินเป็นผู้รับผิดชอบ มีหน้าที่ในการทำสำมะโนครุฑที่ดินเพื่อให้ทราบถึงความสมบูรณ์ของดินตามธรรมชาติ และเหมาะสมกับการใช้ประโยชน์พื้นดินเพื่อเกษตรกรรมเท่านั้น ส่วนการอนุรักษ์น้ำมีพรบ.ชลประทาน พ.ศ. 2518 เป็นบทบัญญัติห้ามมิให้ทำความสกปรกหรือเป็นพิษแก่ทางน้ำชลประทาน หากมีการฝ่าฝืนก็จะมีโทษหนัก นอกจากนี้พระราชบัญญัติดังกล่าวก็ยังมีพรบ.น้ำบาดาล พ.ศ. 2520 ที่ควบคุมการเจาะและการใช้น้ำบาดาล

ซึ่งก็เป็นการอนุรักษ์น้ำเช่นเดียวกัน นอกจากสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่ต้องช่วยกันสงวนรักษาแล้วสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นมากก็ต้องช่วยกันทะนุบำรุงรักษาเอาไว้ด้วย เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สิ่งแวดล้อมเหล่านี้ก็ต้องมีกฎหมายควบคุมดูแลรักษาให้คงอยู่และต้องบำรุงไว้ไม่ให้ปรักหักพังเพื่ออนุชนรุ่นหลังต่อไป กฎหมายที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ก็คือ พรบ.โบราณสถาน พรบ.โบราณวัตถุและศิลปวัตถุ และพรบ.พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ปัจจุบันได้มีการรวบรวมขึ้นเป็นพระราชบัญญัติพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ไว้สำหรับการท่องเที่ยวให้เป็นที่ยึดหน้าชูตาแก่ชาวต่างชาติที่จะมาเที่ยวเมืองไทย ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัตถุของชาติให้มีสืบต่อไป กฎหมายสิ่งแวดล้อมนั้นมีหลายอย่างที่เจ้านายกล่าวได้ เท่าที่นำมากล่าวนี้จัดเป็นส่วนหนึ่งเพื่อให้ได้ทราบ

ว่าสิ่งแวดล้อมทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเราก็มีกฎหมายควบคุมดูแลด้วย หากมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบแล้วเป็นเหตุเดือดร้อนแก่บุคคลอื่นก็อาจถูกดำเนินคดีตามกฎหมายได้ แต่ที่สำคัญที่จะทำให้สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เป็นสิ่งที่มีค่าขึ้นมาขึ้นอยู่กับการทำงานเจ้าหน้าที่ผู้มีความรับผิดชอบต่อสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นที่จะต้องควบคุมดูแลให้ประชาชนประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องตามที่กฎหมายวางระเบียบเอาไว้ แต่ถ้าผู้รู้กฎหมายอยู่แล้วยังปฏิบัติเองเช่นนี้ก็เป็นการทำให้กฎหมายเกิดเป็นช่องโหว่ขึ้นมา นั่นก็หมายความว่าความเป็นธรรมที่จะเกิดขึ้นกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมย่อมจะไม่มีหรือมีก็สามารถที่จะเลียงกันได้ ดังนั้นเราจึงควรช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อมในประเทศของเราให้คงสภาพตามธรรมชาติตลอดจนช่วยกันบำรุง รักษา ดูแลให้คงสภาพที่ดีไว้เพื่อชาติและอนุชนรุ่นหลังต่อไป ■□

บรรณานุกรม

นิตยา มหาลล **สถานการณ์คุณภาพอากาศและกฎหมายควบคุมมลภาวะอากาศ** กรุงเทพมหานคร กองอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย 2527.

“ปัญหาการทำลายป่าดงดิบกับการเกษตร” **ข่าวสารสภาพแวดล้อม** พศกกิจยาน 2533 หน้า 10.

พระราชบัญญัติคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2510 กรุงเทพมหานคร สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี 2510.

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 กรุงเทพมหานคร สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี 2507.

2507.

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2512 กรุงเทพมหานคร สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี 2512.

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2518 กรุงเทพมหานคร สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี 2518.

พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2484 กรุงเทพมหานคร สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี 2484.

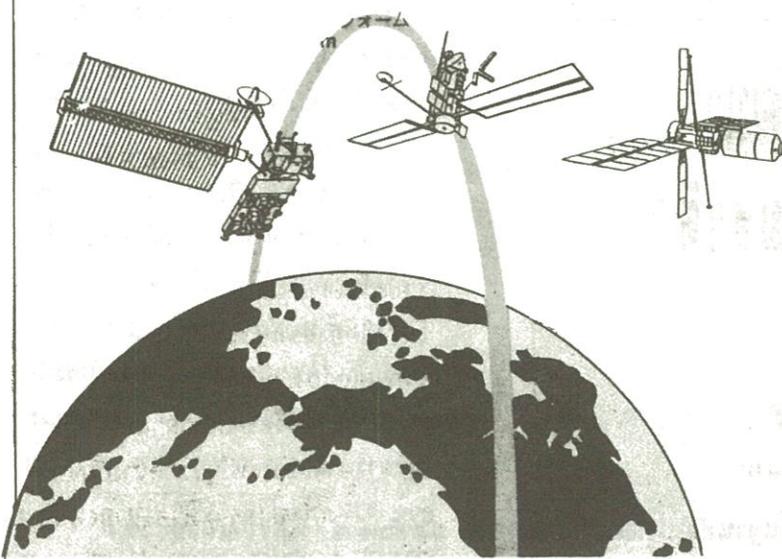
พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 กรุงเทพมหานคร สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี 2504.
พวงผกา บุญโสภณ กฎหมายเกี่ยวกับอุตสาหกรรม กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2528.

ศรีราชา เจริญพานิช และคนอื่น ๆ กฎหมายสิ่งแวดล้อม พิมพ์ครั้งที่ 3 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2531.

ศุภวิทย์ เปี่ยมพงศ์สานต์ และคนอื่น ๆ กฎหมายสิ่งแวดล้อม พิมพ์ครั้งที่ 3 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2531.

สามารถ คอมเทค

เทคโนโลยีไทย ก้าวไกลระดับโลก

บริษัท สามารถคอมเทค จำกัด
59 หมู่ 2 ต.คลองหนึ่ง
อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 12120
โทร. 516-9327, 516-9773
FAX. (66-2) 516-1594